

Hankasalmi

Hyvän arjen kunta.

Sivistyslautakunnan

talousarvio 2019

ja taloussuunnitelma 2020-2022

Tiivistelmä vastuualueittain osioon TA-kirjan alkuosaan:

Sivistyslautakunta 2019

Sivistyslautakunnan vastualueen vuoden 2019 toimintaa raamittaa mittava koulukeskuksen investointihankkeen rakennusvaihe. Rakentaminen toteutetaan valtuuston ratkaisun perusteella KVR-urakkana ja ennen lopullisen tarjouspyynnön jättämistä on käytetty kilpailullista neuvottelumenettelyä, johon valittiin kilpailutuksen perusteella neljä urakoitsijaa. Kunnanvaltuusto päätti 20.9.2018 § 30 kokouksessaan, että uuden koulukeskuksen tarjouspyyntö koskee hankesuunnitelman mukaisesti koulukeskusta, joka sisältää optiona päiväkodin rakentamisen. Tarjousvertailu tehdään koulusta, joka sisältää päiväkodin, mutta päiväkodin rakentamisesta päätetään erikseen. Koulun on oltava rakennettavissa ilman päiväkotia.

Sivistyslautakunnan vastualueen suurimmat kustannukset kohdistuvat koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluihin, jossa säädökset ja määräykset säätelevät mm. varhaiskasvatushenkilöstön mitoitusta, varhaiskasvatuksen saatavuutta, erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää, lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä varhaiskasvatuksen että opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksia.

Talousarvion nettoraamiksi vuodelle 2019 sivistyslautakunnan vastuualueelle kunnanhallitus on esittänyt 8 900 000 euron määrärahaa, jossa on otettu huomioon muutaman viimeisen toteutuneen vuoden tilinpäätökset ja arvioitavissa oleva kuluvan vuoden lopullinen toteumaennuste. Vuoden 2018 talousarvioon verrattuna määräraha on 70 000 euroa pienempi. Sivistyslautakunnan vastualueen nettoraami vuodelle 2019 on asetunut 8 930 000 euroon tehostamisen jälkeen. Sivistyslautakunnan vastualueen vuoden 2019 menoihin ja tuloihin vaikuttavat muun muassa palkkakustannusten nousu noin 48 000 euroa palkankorotusten vuoksi, sisäisten siivousten ja vuokrien nousu 58 100 euroa, koulukuljetusten korkeat kustannukset, joiden nousu on alkanut vuodesta 2016 alkaen, väistöistä aiheutuvat ylimääräiset kustannukset sekä varhaiskasvatuksesta perittävien asiakasmaksujen aleneminen. Kaiken kaikkiaan tehostamista on löydettävä lähes 200 000 euroa ja tämä asettaa haasteita annettuun raamiin pääsemiseksi.

Sisäisten siivouskulut nousevat kuluvaan vuoteen verrattuna 41 000 euroa ja sisäiset vuokrat 17 100 euroa, yhteensä 58 100 euroa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2019 sivistyspalveluiden sisäiset siivouskustannukset ja vuokrat ovat yhteensä 1 334 000 euroa. Kokonaisuudessaan kunnan siivouskulut ovat 544 800 euroa, josta sivistyspalveluiden osuus 394 200 euroa (72,4 %). Sisäiset vuokratulot ovat kunnassa 1 540 950 euroa, josta sivistyspalveluiden osuus 939 800 euroa (61 %).

Ennaltaehkäiseviä palveluja kehitetään yhdessä sosiaalipalvelujen kanssa ja se keskittyy perhekeskustoimintamallin aloittamiseen jo ennen yhteisiä tiloja, jotka rakentuvat monitoimitalolle sen jälkeen, kun lukio siirtyy väistöä uuteen koulukeskukseen vuoden 2020 lopussa. Myös avointa kerhotoimintaa kehitetään yhdessä seurakunnan ja perusturvan kanssa. Lisäksi aloitetaan vuoden 2019 alussa nuorille alle 30-vuotiaille tarkoitettu Ohjaamo-toiminta yhteistyökumppaneiden kanssa, jossa saa maksutonta apua ja tukea monenlaisiin asioihin opiskelusta ja työllistymisestä asumiseen ja kaikkeen näiden väliltä. Etsivä nuorisotyön vaikuttavuutta ja kohdistamista kehitetään ja viedään eteenpäin yhdessä perusturvan kanssa.

Sivistyspalveluissa on toistaiseksi voimassa olevassa työ/virkasuhteessa 114 henkilöä ja määräaikaisia työntekijöitä erityisesti kansalaisopistossa (tehdään noin 85-90 työsopimusta vuosittain). Määräaikaiset kansalaisopiston tuntiopettajat on laskettu henkilötyövuosiin hyvinvointipalveluissa (muut määräaikaiset 10.9 htv). Lisäksi nuorisopalveluissa työskentelee määräaikaisia hanketyöntekijöitä vuosittain. Vakituisten henkilöstön koulutukseen on laskettu pääsääntöisesti 500 euroa/henkilö.

Lainsäädännölliset muutokset koskevat varhaiskasvatusta, lukiokoulutusta ja kuntien kulttuuritoimintaa. Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.8.2018 ja uusi lukiolaki astuu voimaan 1.8.2019. Nämä tulevat mahdollisesti aiheuttamaan muutoksia mm. henkilöstömenoihin tulevina vuosina.

Opetushallitus on antanut määräyksensä kansallisten tietovarantojen käyttöönotosta Koskesta ja Vardasta. Varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda kerää varhaiskasvatuksen tiedot valtakunnallisesti yhteen paikkaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tietovarannon avulla varhaiskasvatuksesta saadaan jatkossa yhteismitallista,

vertailukelpoista ja laadukasta tietoa mm. viranomaisten käyttöön. Varhaiskasvatuksen tietovarannosta määrätään varhaiskasvatuslaissa (540/2018), joka astui voimaan 1.9.2018. Tietovarannon käyttöönotto tapahtuu vaiheittain 1.1.2019 lähtien.

Kansallinen tietovaranto Koski kerää yhteen tiedot kunkin oppijan koulutuksesta yksittäisestä opintosuorituksesta suoritettuihin tutkintoihin asti. Palvelu sisältää myös tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Koski-palvelun tarvitsema laki tuli voimaan 1.1.2018. Koski-palvelu on suunnitelmien mukaan käytössä täydessä laajuudessaan vuonna 2019.

Koulutuspalvelut

Esi- ja perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman (otettu käyttöön 0–6 lk osalta 1.8.2016) käyttöönoton viimeinen vaihe tapahtuu vuoden 2019 aikana vuosiluokkien 7-9 osalta. Myös nuorten ja aikuisten lukiokoulutuksen laaditut paikalliset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön lukion aloittavilla opiskelijoilla 1.8.2016 lukien, ja käyttöönotto etenee vuosiluokka kerrallaan. Ylioppilastutkinto toteutuu kokonaan sähköisesti keväästä 2019 alkaen. Uusien opetussuunnitelmien jalkauttaminen ja digitaalisen oppimisen vaatteet tuovat niin taloudelliset kuin toiminnalliset haasteensa oppilaitosten arkipäivään.

Yhtenäiskoulun ja lukion toiminta-, hallinto- ja johtajuuskulttuuria on juurrutettu pikkuhiljaa peruskoulun ja lukion arkipäivään. Lukion rehtorin tehtävät yhdistettiin Kuuhanaveden koulun rehtorin tehtävään ja rehtorin työtä tukemaan perustettiin apulaisrehtorin virka 1.8.2017 alkaen. Samoihin aikoihin päädyttiin koulukeskuksen uudisrakennushankkeeseen, kun koulun sisäilmaongelmia ei saatu kuriin korjaustoimenpiteillä. 1.1.2019 alkaen rehtorin nimike muuttuu yhtenäiskoulun ja lukion rehtoriksi.

Esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä on noussut Niemisjärven koululla ja siellä on otettu käyttöön kirjaston tila monitoimitilaksi. Oppilasmäärän nousu näkyy myös siten, että henkilöstöresursseja on jouduttu lisäämään Niemisjärven koululle, koska luokkia ei ole voitu yhdistää.

Vuodelle 2019 koulukuljetusmenoihin varataan 700 000 euroa tavoitteena vähentää kuljetuskustannuksia. Siitä huolimatta kuljetuskustannuksiin varataan 70 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015 on siihen käytetty. Loppusyksyn 2018 aikana päivitetään kunnan koulukuljetusperiaatteet. Lisäksi hankitaan koulukuljetusten valmisteluun työkalu, joka auttaa suunnittelemaan koulukuljetusreitit taloudellisesti sekä tuottamaan ajantasaista ja oikea-aikaista tietoa kuljetusreiteistä niin vanhemmille kuin koulun henkilöstöllekin. Työkalun on tuettava Primus -kouluhallinto-ohjelmaa, jossa on ajan tasalla olevat tiedot oppilaista.

Vuonna 2017 kuljetuskustannuksiin talousarviossa varattiin 600 000 euroa, koska tavoitteena oli koulukuljetusten optimoinnilla ja suunnittelulla saavuttaa säästöjä koulukuljetuskustannuksista. Toteutuneet kustannukset olivat 788 500 euroa, koska optimointiohjelmaa ei hyödynnetty suunnitellulla tavalla. Vuodelle 2018 koulukuljetuskustannuksiin on varattu 737 000 euroa. Alla olevassa taulukossa yhteenveto koulukuljetusten toteutuneista kustannuksista 2014-2017 ja arvio vuodelle 2018 ja talousarvioesitys vuodelle 2019. Kunnan esi- ja perusopetuksen oppilaista on koulukuljetuksen piirissä 60 %. Koulukuljetuksiin arvioitu määräraha on vuodelle 2019 varattu kouluittain.

	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TAE 2019
11 v oppivelv.	68 840	112 773	102 152	86 396	63 000	63 000
Perusopetus	543 400	496 600	597 300	667 171	650 000	613 000
Lukio	25 600	19 500	20 200	34 950	24 000	24 000
Yhteensä	637 840	628 873	719 652	788 517	737 000	700 000

Suurin yksittäinen sisäinen vuokran ja siivouskulujen nousu näkyy Kuuhanaveden koulun ja lukion osalta reilun 80 000 euron nousuna vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kuuhanaveden ja lukion lukuihin lasketaan myös monitoimitalon tilojen käyttö ”omien” kiinteistöjen lisäksi. Koulutuspalveluiden osalta koulut ovat poissa käytöstä kesäaikaan 10 viikkoa sekä syys-, joului- ja talvilomilla 4 viikkoa, kaiken kaikkiaan noin 25 % vuoden käytöstä.

Varhaiskasvatuspalvelut

Valtakunnallisesti tavoitteena on nostaa osallistumista varhaiskasvatukseen. Yhtenä toimenpiteenä on ollut 1.3.2017 voimaan tullut varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki (1503/2016). Laissa säädetään kunnan järjestämässä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Asiaksmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettu jo kaksi kertaa tällä hallituskaudella (3/2017 ja 1/2018). Tästä syystä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista tulevia tuloja on jouduttu vähentämään 68 000 euroa vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna varhaiskasvatuksen talousarvioehdotuksessa.

Mahdollisesti on myös tulossa toimenpiteitä kotihoidontuen keston lyhentämiseen kolmesta vuodesta kahdeksan sekä maksuttoman esiopetuksen laajentaminen viisi vuotiaisiin. Mikäli suunnitelmat tulevat etenemään, niin nämä toimenpiteet tulevat lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista lähi vuosina.

Metsätähden päiväkodissa on ollut akuutti lisätilantarve jo pitemmän aikaa ja tarve jatkuu vielä vuosia eteenpäin. Metsätähden päiväkotij on mitoitettu 15 lapsen sisarusryhmäksi ja tällä hetkellä päiväkodissa on 44 lasta. Tilanpuute aiheuttaa niin toiminnalle kuin henkilöstölle ja lapsille haasteita, joka alkaa näkyä sairauspoissaoloina ja levottomuutena. Investointiehdotuksena on Metsätähden nykyisten tilojen tehokkaampi käyttö toiminnan uudelleenjärjestelyjen kautta. Tällaisena mahdollisuutena on nähty ruokapalvelun uudelleen järjestelyä ja nykyisen keittiön muuttamisena päiväkodin leikki- ja lepohuoneeksi.

Myös uuden koulukeskuksen yhteyteen kirkonkylälle on tarpeen saada uusi päiväkotij, koska nykyinen Sillankorvan päiväkotij vaatii saneerausta ja on toiminnoiltaan sokkeloinen ja tilojen hyödynnettävyys on hankalaa. Myös Sillankorvan päiväkotij on täynnä ja ilman suuria muutoksia päiväkotij ei täytä lain edellyttämiä oppimisympäristön vaatimuksia.

Sinisiiven päiväkodin tilojen osalta sisäiset vuokratustannukset kasvavat merkittävästi (40 000 €) edellisvuosiin verrattuna, koska poistot ovat laskettu tähän asti vain Niemisjärven koulun sisäisiin vuokriin. Nyt virhe on korjattu vuoden 2019 alusta alkaen.

Kotihoidon tuen käyttö on vähentynyt vuoteen 2017 verrattuna (toteuma 291 000 €) ja vuodelle 2019 tukea on varattu 240 000 euroa. Kotihoidon tukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiasta lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot. Kotihoidon tukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoidossa.

Tämä on näkynyt loppuvuoden 2017 ja kuluvan vuoden osalta siten, että kunnan kolme päiväkotia ovat täynnä ja täyttöaste on ylittynyt Metsätähden päiväkodissa jo pitemmän aikaa. Päiväkotien täyttymistä edesauttaa myös perhepäivähoitajien väheneminen eläköitymisen vuoksi. Perhepäivähoitajia on tällä hetkellä 11. Asiaksmaksutulot eivät sitä vastoin ole kuitenkaan nousseet varhaiskasvatusmaksujen alentumisesta johtuen, vaikka päiväkodit ovat täynnä.

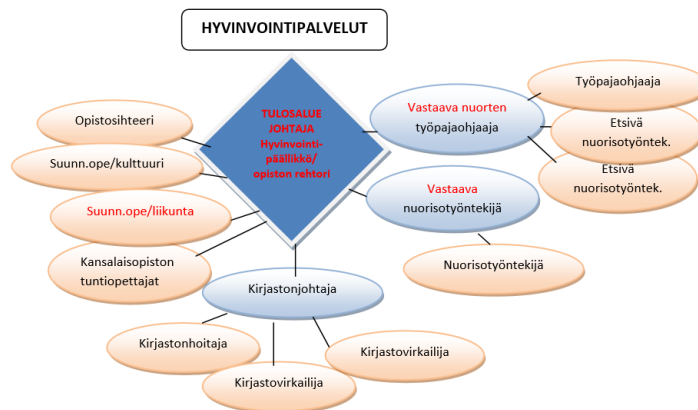
Kunnanhallitus hyväksyi 24.9.2018 kokouksessaan Sinisiiven päiväkodin johtajan tehtävän uudelleen järjestelyn siten, että päiväkodin johtajan tehtävään sisällytetään perusopetuksen aamu- ja iltaopetustoiminnan koordinaattorin tehtävät (noin 150 tuntia/vuosi) ja nykyisestä toimenkuvasta eriytetään varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) tehtävät omaksi toimekseen sisältäen myös resurssilastentarhanopettajan tehtävät varhaiskasvatuksessa (yksi lto:n toimi jätetty täyttämättä). Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävästä syntyy lisäpalkkakustannuksia noin 2000-3000 euroa vuositasolla ja toisaalta koordinaattorin tehtävien yhdistäminen päiväkodinjohtajan tehtäviin vähentää varhaiskasvatuksen palkkakustannuksia 4 900 euroa vuositasolla.

Hyvinvointipalvelut

Valtakunnalliset sote- ja maakunta-uudistuksen tuomat muutokset tulevat jatkossa vahvistamaan sivistyspalvelujen roolia kunnassa osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kesän 2018 aikana sivistyspalveluissa avautui mahdollisuus organisaation kehittämiseen vapaa-ajan palveluissa kansalaisopiston apulaisrehtorin

siirryttyä toisen työnantajan palvelukseen. Valtuusto hyväksyi 20.9.2018 kokouksessaan ehdotuksen vapaa-ajan palveluiden muuttamisesta **hyvinvointipalveluiksi 1.1 2019 alkaen**, jossa tulosaluejohtajana toimii jatkossa **hyvinvointipäällikkö**.

Hyvinvointipäällikkö vastaa osaltaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämisestä sekä palvelujen koordinoinnista. Hän toimii hyvinvointipalvelut -tehtävälueen (kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalvelut) esimiehenä sekä kansalaisopiston rehtorina. Lisäksi valtuusto hyväksyi kansalaisopiston päätoimisen tuntiopettajan osa-aikaisen tehtävän muuttamisen **suunnitteliijaopettajan tehtäväksi**, johon sisällytetään kunnan liikunta-asioiden hoito. Nämä tehtäväjärjestelyt nostavat kansalaisopiston vakituisen henkilöstön palkkakuluja yhteensä 18 000 -20 000 euroa.

Sivistys- ja hyvinvointiroolin lisäksi sivistyspalvelujen vaikutus on merkittävä myös kunnan elinvoiman ja kuntalaisten osallisuuden edistämässä. Lisäksi muutoksella haetaan yhdyspintoja sosiaali- ja terveyspalveluihin, koska ne limittyvät toisiinsa monin tavoin kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä. Tulevaisuudessa näillä yhdyspinoilla työskennellään yhteistyössä kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Yhdistysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on myös tärkeässä roolissa.

Laadukkailla hyvinvointipalveluilla edistetään asukkaiden elinikäistä oppimista, elämäntilannetta, terveyttä ja hyvinvointia. Palvelu luo asukkaille mahdollisuuden hyödyntää omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan sekä yhteisöllisyyttä. Hyvinvointipalveluiden työtavoissa korostuu aktiivisuus, osallisuus ja toiminnallisuus. Palvelualueita kehitetään verkostoitumalla eri toimijoiden kanssa. Palveluiden järjestämisessä hyödynnetään aktiivisesti uusia toimintatapoja ja teknologiaa.

Nuorisopalveluissa on vakinaistettu 1.8.2018 alkaen nuorisotyöntekijä (KH 21.5.2018), jonka palkkakuluista puolet katetaan tieto- ja neuvontatyön hankerahoituksella vuoden 2019 ajan. Toinen puoli on varattu kunnan omaa rahoitusta palkkakuluihin. Nuorisotyöntekijän nimike muutettiin **vastaavaksi nuorisotyöntekijäksi** (suora alainen on nuorisotyöntekijä) ja työpajaohjaajan tehtävä **vastaavaksi nuorten työpajaohjaajaksi** (alaiset työpajaohjaaja ja kaksi etsivää nuorisotyöntekijää hankerahoituksella) 1.10.2018 alkaen.

Keväällä 2016 aloitettu kehittämisprosessi Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan Liikuntakasvatuksen laitoksen ja Hankasalmen kunnan kesken (Siv.ltk 14.3.2016 §29 ja KH 31.3.2016 §56) saatiin päätökseen maaliskuussa 2018. Todettuja kehittämiskohteita viedään eteenpäin ja kehitetään vuosien 2018–2025 aikana. Suunnittelussa on otettu huomioon Hankasalmen kunnan kuntastrategian linjaukset. Kunnan investointisuunnitelmaan on varattu vuosille 2018–2022 100 000€ per vuosi liikuntapaikkojen kunnostukseen ja toteutukseen. Investointimääräraha on varattu kohtaan Ympäristölautakunta: puistot, ulkoilu- ja urheilu-alueet, yleiset alueet.

KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan yhteisenä teemana ja toiminnan perustana on *Huomaa Hyvä Meissä*, jonka kautta tunnistetaan ja hyödynnetään ne voimavarat (niin resursseihin kuin osaamiseen liittyvät), mitä meillä jo on olemassa.

Sivistyslautakunnan vastuualueen vuoden 2019 toimintaa raamittavat

- Mittava koulukeskuksen investointihankkeen rakennusvaihe ja siitä aiheutuvat väistöt ja koulukeskuksen toimintaympäristön muutokset rakennusvaiheen aikana
- Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen ja nimikemuutos hyvinvointipalveluiksi 1.1.2019 alkaen. Sivistyksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä kuntalaisten osallisuuden ja kumppanuuden aktivoiminen on tulevaisuuden kunnan tärkeimpiä tehtäviä
- Varhaiskasvatuksessa tapahtuvat valtakunnalliset muutokset ja tuen tarpeen kasvaminen sekä panostaminen varhaiskasvatukseen omaan erityisopettajaan

	TP 2017	KS 2018	KS 2019	KS 2020	KS 2021	KS 2022
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
MYYNTITUOTOT	-364 833	-369 600	-352 100			
MAKSUTUOTOT	-332 278	-268 000	-264 000			
TUET JA AVUSTUKSET	-205 202	-148 300	-131 100			
MUUT TOIMINTA-TUOTOT	-36 200	-26 600	-25 400			
TOIMINTATUOTOT	-938 513	-812 500	-772 600			
HENKILÖSTÖKULUT	5 479 365	5 678 600	5 740 900			
PALVELUJEN OSTOT	2 539 063	2 397 800	2 355 750			
AINEET, TARVIKKEET J	382 164	358 700	330 450			
AVUSTUKSET	323 131	373 900	263 900			
MUUT TOIMINTAKU-LUT	1 105 795	974 200	1 011 600			
TOIMINTAKULUT	9 829 519	9 783 200	9 702 600			
TOIMINTAKATE	8 891 006	8 970 700	8 930 000			
VUOSIKATE	8 891 006	8 970 700	8 930 000			

1. Hallinto

	TP 2017	KS 2018	KS 2019	KS 2020	KS 2021	KS 2022
Sivistystoimen hallinto	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	176 450	175 400	196 650			
VUOSIKATE	176 450	175 400	196 650			

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytännönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö 2 htv koostuu sivistystoimen toimialajohtajasta ja toimistosihteeristä. Toimistosihteerit toimii myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko ja häntä sijaistaa kunnan ostolaskuja hoitava työntekijä.

2. Koulutuspalvelut

Vuoden 2019 alussa kouluhankkeen toteuttamisvaihe pääsee täyteen vauhtiin ja Kuuhanaveden koulun alkuopetus on väistössä Aseman koululla. Lukiolaiset on sijoitettu monitoimitalolle ja jopolaiset Pollarille. Nämä väistöt aiheuttavat ylimääräisiä kuljetuskustannuksia ja lisääntyneitä siivous- ja vuokrakustannuksia Kuuhanaveden koulun ja lukion budjettiin, arviolta noin 100 000 -150 000 euroa. Nyt jo myös huomioidaan koulukeskuksen talousarviovalmistelussa se, ettei hankita uutta kirjallisuutta tai kalusteita, koska uutteen kouluun ei siirretä nykyisistä rakennuksista materiaaleja.

Koulutuspalvelujen puolella esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä on kohonnut Niemisjärven koululla, jossa on otettu käyttöön kirjaston tila monitoimitilaksi. Oppilasmäärä on kasvanut vuoden sisällä 12 oppilaalla. Lisäksi koulunjohtaja on esittänyt edelleen määräraikaisen päätoimisen tuntiopettajan palkkaamista syksystä 2019 alkaen jakamaan yhdysluokkaa (5.-6-lk, 27 oppilasta), koska ryhmissä on mukana tehostetun ja erityisen tuen oppilaita sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas (ryhmän koko saa olla enintään 20 oppilasta). Myös Aseman koulun tulevassa kolmannessa luokassa on 24 oppilasta ja heistä kahdella on pidennetty oppivelvollisuus. Tällöin luokka on jaettava perusopetuslain mukaan. Tämä tuo taas haasteen Kuuhanaveden koululle suurentaa syksyllä 2019 oppilasryhmiä alkuopetuksessa (ka 21,5 oppilasta/ryhmä), kolmannen luokan osalta (ka 26, oppilasta/ryhmä) sekä seitsemännen luokan osalta (ka 25,5, oppilasta/ryhmä). Suuremmat ryhmät vaikuttavat tuntikehykseen alentavasti, jolloin koulutuspalvelujen kustannuksia on saatu alaspäin.

Sisäiset siivouskulut nousevat kuluvaan vuoteen verrattuna ja se näkyy Kuuhanaveden koulun ja lukion osalta reilun 80 000 euron nousuna vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kuuhanaveden ja lukion lukuihin lasketaan myös monitoimitalon tilojen käyttö ”omien” kiinteistöjen lisäksi. Koulutuspalveluiden osalta koulut ovat poissa käytöstä kesäaikaan 10 viikkoa sekä syys-, joului- ja talvilomilla 4 viikkoa, kaiken kaikkiaan noin 25 % vuoden käytöstä.

Vuodelle 2019 koulukuljetusmenoihin varataan 700 000 euroa tavoitteena vähentää kuljetuskustannuksia. Siitä huolimatta kuljetuskustannuksiin varataan 70 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015 on siihen käytetty. Loppusyksyn 2018 aikana päivitetään kunnan koulukuljetusperiaatteet. Lisäksi hankitaan koulukuljetusten valmisteluun työkalu, joka auttaa suunnittelemaan koulukuljetusreitit taloudellisesti sekä tuottamaan ajantasaista ja oikea-aikaista tietoa kuljetusreiteistä niin vanhemmille kuin koulun henkilöstöllekin. Työkalun on tuettava Primus -kouluhallinto-ohjelmaa, jossa on ajan tasalla olevat tiedot oppilasta.

Henkilöstökulut on jaettu 1.8.2018 alkaen Kuuhanaveden koulun ja lukion välillä todellisen toteuman mukaan ja niiden vaikutusta on vielä vaikea ennakoida. Lukion kurssien toteutumista pyritty turvaamaan kirjoitetavissa aineissa. Lukion toimintaa tullaan kehittämään liikuntalinjan näkökulmasta. Liikuntalinja tuonut lisäkuluja, mutta myös uusia opiskelijoita. Lukiossa toimii myös suunnistuslinja, johon kunta panostaa 60 000 euroa per vuosi laadukkaana valmennustoiminnan takaamiseksi.

KOULUTUSPALVELUT				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Laadukkaat koulutuspalvelut				
Monikäyttöiset tilat	Kouluksuksen rakentaminen kirkonkylälle	Toimivat, monipuoliset ja muunneltavat tilat laajaan käyttöön	Tilan käyttöaste ja kävijämäärät	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit,
Toisen asteen opetuksen kehittäminen	Laadukas ja kehittyvä lukiokoulutus yhdessä muiden lukioiden kanssa verkko-opetusta hyödyntäen	Liikuntalukion kehittäminen ja verkko-opetuksen kehittäminen	Opiskelijamäärä, verkko-kurssit, yhteistyötahot	Rehtori
Ennaltaehkäisevä toiminta: kaikilla lapsen ja perheen kanssa toimivilla on yhteinen ymmärrys lapsen/nuoren elämäntilanteesta	Perhekeskustoiminnan aloittaminen ennen yhteisiä tiloja	Eri toimijat arvioivat yhdessä lapsen ja perheen kanssa arjessa selviytymistä ja voimavaroja	Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnat	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä meissä	Sairauspoissaolojen määrä	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
			Toteutuneet koulutuspäivät	
			Työtyytyväisyyskysely	
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Oppilaan/opiskelijan osallistaminen	Koulussa toimii useita oppilaita osallistavia ryhmiä	Esim. oppilaskunta, tutorit jne	Ryhmien tekemien tapahtumien määrä	Rehtori/koulunjohtaja
Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö:	Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Oppilas/opiskelija tuntee kuuluvansa koulun ja luokan sosiaaliseen yhteisöön sekä kokee koulussa turvallisuutta ja luottamusta.	Pidettyt kiva-tunnit	Kiva-vastaava
			Koulutaturmat	Rehtori/koulunjoht
			Yleisopetuksen ryhmäkoko	Rehtori/koulunjoht
			Kouluterveyskysely	Rehtori/koulunjoht
			Hyvinvointiprofiili	Rehtorit/koulunjoht

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Nettokustannukset/oppilas	euroa/oppilas	9516	9230	8813			
Nettokustannukset/lukion opiskelija	euroa/opiskelija	10696	9689	9934			
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	euroa/lapsi	1636	1779	1602			

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Koulutuspalvelut						
Vakituiset	60,82	60,86	62,81			
Sijaiset	3,11	2,4	2,27			
Työllistetyt	3,40	2,37	2,59			
Muut määräaikaiset	4,87	4,26	3,57			
Oppisopimus	0,78	0,26	0			
Yhteensä	72,98	70,15	71,24			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365*(osa-aikaprosentti/100)

		TP 2017	KS 2018	KS 2019	KS 2020	KS 2021	KS 2022
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Koulutuspalvelut	TOIMINTATUOTOT	-359 663	-283 800	-262 100			
	TOIMINTAKULUT	6 352 422	6 155 350	6 025 000			
	VUOSIKATE	5 992 759	5 871 550	5 762 900			
Peruskoulut	TOIMINTATUOTOT	-344 362	-264 800	-237 100			
	TOIMINTAKULUT	5 560 956	5 406 950	5 272 000			
	VUOSIKATE	5 216 594	5 142 150	5 034 900			
Lukio	TOIMINTATUOTOT	-15 302	-19 000	-25 000			
	TOIMINTAKULUT	788 740	745 700	750 200			
	VUOSIKATE	773 438	726 700	725 200			
Ammatillinen koulu- tus	TOIMINTAKULUT	2 727	2 700	2 800			
	VUOSIKATE	2 727	2 700	2 800			

3. Hyvinvointipalvelut

Valtakunnalliset sote- ja maakunta-uudistuksen tuomat muutokset tulevat jatkossa vahvistamaan sivistyspalvelujen roolia kunnassa osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kesän 2018 aikana sivistyspalveluissa avautui mahdollisuus organisaation kehittämiseen vapaa-ajan palveluissa kansalaisopiston apulaisrehtorin siirryttyä toisen työnantajan palvelukseen. Valtuusto hyväksyi 20.9.2018 kokouksessaan ehdotuksen vapaa-ajan palveluiden muuttamisesta hyvinvointipalveluiksi 1.1.2019 alkaen, jossa tulosaluejohtajana toimii jatkossa hyvinvointipäällikkö.

Hyvinvointipäällikkö toimii hyvinvointi-tehtäväalueen (kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalvelut) esimiehenä sekä kansalaisopiston rehtorina. Kansalaisopiston päätoimisen tuntiopettajan os aikaisen tehtävän muutetaan suunnittelijaopettajan tehtäväksi, johon sisällytetään kunnan liikunta-asioiden hoito. Nämä tehtäväjärjestelyt nostavat kansalaisopiston vakituisen henkilöstön palkkakuluja yhteensä 18 000 -20 000 euroa.

Hyvinvointipalvelut ovat merkittävässä määrin ennaltaehkäiseviä palveluja. Hyvinvointipalvelujen vaikutus on merkittävä myös kunnan elinvoiman ja kuntalaisten osallisuuden edistämässä. Lisäksi muutoksella haetaan yhdyspintoja sosiaali- ja terveyspalveluihin, koska ne limittyvät toisiinsa monin tavoin kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä. Tulevaisuudessa näillä yhdyspinnoilla työskennellään yhteistyössä kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Yhdistysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on myös tärkeässä roolissa.

Nuorisopalveluissa on vakinaistettu 1.8.2018 alkaen nuorisotyöntekijä (KH 21.5.2018), jonka palkkakuluista puolet katetaan tieto- ja neuvontatyön hankerahoituksella vuoden 2019 ajan. Toinen puoli on varattu kunnan omaa rahoitusta palkkakuluihin. Nuorisotyöntekijän nimike on muutettu **vastaavaksi nuorisotyöntekijäksi** (suora alainen on nuorisotyöntekijä) ja työpajaohjaajan tehtävä **vastaavaksi nuorten työpajaohjaajaksi** (alaiset työpajaohjaaja ja kaksi etsivää nuorisotyöntekijää hankerahoituksella) 1.10.2018 alkaen. Etsivä nuorisotyön vaikuttavuutta ja kohdistamista kehitetään yhdessä perustuvan kanssa.

Liikuntapaikkojen kehittämiskohteita viedään eteenpäin vuosien 2018–2025 aikana suunnitelman mukaisesti. Suunnittelussa on otettu huomioon Hankasalmen kunnan kuntastrategian linjaukset. Kunnan investointisuunnitelmaan on varattu vuosille 2018–2022 100 000 € per vuosi liikuntapaikkojen kunnostukseen ja toteutukseen. Investointimääräraha on varattu kohtaan Ympäristölautakunta: puistot, ulkoilu- ja urheilualueet, yleiset alueet.

HYVINVOINTIPALVELUT				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Laadukkaat hyvinvointipalvelut				
Kohtaamispaikkojen tarjoaminen	Matalan kynnyksen kohtaamispaikat	Helposti lähestyttävät tilat ja paikat	Kävijämäärät (kirjastot, nuorisotilat, kansalaisopiston kurssit)	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Ennaltaehkäisevät hyvinvointipalvelut	Nykyisen palvelutarjonnan turvaaminen yhdessä järjestöjen kanssa	Tarjotaan kuntalaisille monipuolisia virkeitä ja yhteisöllistä toimintaa	kansalaisopiston kurssit, kirjaston aukiolotunnit, hyvinvointipalveluiden tapahtumat ja näyttelyt, yhteistyö järjestöjen kanssa	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Ajantasaiset tilat, kokoelmat, koneet, laitteet ja ohjelmistot	Hankintojen oikea-aikaisuus	Suunnitelluilla ja hyvin aikataulutetuilla investoinneilla taataan niiden turvallisuus ja monipuolisuus	Asiakaspalaute	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Ohjaamotoiminnan käynnistäminen	Vaihtoehdon tarjoaminen nuorisotyöttömyydelle	Ohjaamotoiminnalla lisätään alle 29-vuotiaiden saamia matalan kynnyksen palveluja	Kävijämäärät	Hyvinvointipäällikkö, vastaava nuorisotyöntekijä
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä meissä	Sairauspoissaolojen määrä	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
			Toteutuneet koulutuspäivät	
			Työtyytyväisyyskysely	
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Liikunta-, virkistys- ja vapaa-ajan suunnitelma	Suunnitelman vieminen käytäntöön, suunnitelma ohjaa liikuntapaikkojen kehittämistä	Monipuoliset liikunta- ja virkistysmahdollisuudet, ylläpidetään ja edistetään kuntalaisten hyvinvointia	Liikuntapaikkojen harrastaja- ja käyttäjämäärät	Hyvinvointipäällikkö, liikuntavastaava
Liikuntapaikkojen kunnossapidon kehittäminen	Hyvin hoidetut liikuntapaikat	Hyvin toimivat, helposti saavutettavat ja turvalliset liikuntapaikat aktivoivat kuntalaisia liikkumaan	Liikuntapaikkojen käyttäjämäärät	Hyvinvointipäällikkö, liikuntavastaava
Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen mm. varmistamalla nuorisopalveluiden resurssit	Kunnallisen nuorisotyön vahvistaminen	Kaksi kunnallista nuorisotyöntekijää toteuttamassa nuorisotyötä ja tukemassa nuorten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä osallisuuden ja tasa-arvon edistämistä	Nuorisotyöntekijöiden tavoitettavuus, Nuorisotilat avoinna x/kk, tapahtumat	Hyvinvointipäällikkö, vastaava nuorisotyöntekijä
Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön arviointi ja kehittäminen	Kunnan vahvuudet ja resurssit käyttöön toiminnan suunnittelussa, järjestämisessä ja kohdentamisessa	Toimiva yhteistyö paikallisten yritysten kanssa sekä kehittäminen yhdessä työllisyysryhmän kanssa	Tilastointijärjestelmistä saadun tiedon hyödyntäminen toiminnan suuntaamisessa	Vastaava työpajaohjaaja
Nuorten osallisuuden kanavien vahvistaminen	nuorisovaltuuston, oppilaskuntien sekä tutor- ja tukaritoiminnan tukeminen	Yhteistyö paikallisesti, alueellisesti sekä Nuorten akatemian kanssa	Konkreettiset muutokset palautteiden jälkeen	Vastaava nuorisotyöntekijä
Voimaannuttava Hankasalmi				
Arviointi- ja palautejärjestelmän kehittäminen osana kunnan viestintä- ja palautejärjestelmää	Asiakastyytyväisyys	Kuntalaisten tarpeisiin ja toiveisiin vastaavat palvelut	Kävijämäärät, asiakaspalaute	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Mahdollistamme harrastustoimintaa ja tapahtumia	Eri tahojen monimuotoinen tukeminen	Yhteistiedotuksen, toimijatapaamisten ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon toteuttaminen sekä kohdennettu auttaminen	tapahtumien määrä, osallistujien määrä, kuulemistilaisuuksien järjestäminen	Hyvinvointipäällikkö ja hyvinvointitiimi

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kirjastopalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	64,10	63,72	64,21			
Kulttuuripalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	16,65	17,11	17,29			
Liikuntapalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	42,53	37,37	39,96			

Nuorisopalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/alle 29-vuotiaat asukkaat	82,73	94,09	110,70			
Kansalaisopiston kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/opetustunti	49,93	48,26	51,46			
	Opetustuntien lukumäärä	6937	7250	7200			

Henkilöstö

Kansalaisopiston tuntiopettajien henkilötyövuodet on laskettu seuraavasti: Kansalaisopiston kokonaisopetustuntimäärä – suunnittelijaopettajien opetusvelvollisuudet /580 t, vuodelle 2019 on 10,9 htv.

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vapaa-ajan palvelut						
Vakituiset	7,86	8,12	9,26			
Sijaiset	1,25	1,08	0,58			
Työllistetyt	1,5	1	0			
Muut määräaikaiset	4,13	15,8	15,2			
Oppisopimus	1,85	1	1,2			
Yhteensä	16,59	27	26,24			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365*(osa-aikaprosentti/100)

		TP 2017	KS 2018	KS 2019	KS 2020	KS 2021	KS 2022
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vapaa-ajan palvelut	TOIMINTATUOTOT	-353 847	-359 900	-342 900			
Vapaa-ajan palvelut	TOIMINTAKULUT	1 426 513	1 434 250	1 473 150			
Vapaa-ajan palvelut	VUOSIKATE	1 072 666	1 074 350	1 130 250			
Kansalaisopisto	TOIMINTATUOTOT	-101 012	-126 500	-126 500			
Kansalaisopisto	TOIMINTAKULUT	441 804	476 400	497 000			
Kansalaisopisto	VUOSIKATE	340 792	349 900	370 500			
Kulttuuripalvelut	TOIMINTATUOTOT	-4 201	-4 800	-3 900			
Kulttuuripalvelut	TOIMINTAKULUT	87 869	92 600	90 700			
Kulttuuripalvelut	VUOSIKATE	83 668	87 800	86 800			
Kirjastopalvelut	TOIMINTATUOTOT	-18 202	-6 700	-6 700			
Kirjastopalvelut	TOIMINTAKULUT	340 728	333 750	329 050			
Kirjastopalvelut	VUOSIKATE	322 526	327 050	322 350			
Liikuntapalvelut	TOIMINTATUOTOT	-24 666	-31 200	-29 900			

Liikuntapalvelut	TOIMINTAKULUT	238 162	222 800	230 500			
Liikuntapalvelut	VUOSIKATE	213 495	191 600	200 600			
Nuorisopalvelut	TOIMINTATUOTOT	-205 766	-190 700	-175 900			
Nuorisopalvelut	TOIMINTAKULUT	317 950	308 700	325 900			
Nuorisopalvelut	VUOSIKATE	112 184	118 000	150 000			

4. Varhaiskasvatuspalvelut

Valtakunnallisesti tavoitteena on nostaa osallistumista varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen **asiakasmaksuja on alennettu jo kaksi kertaa** tällä hallituskaudella (3/2017 ja 1/2018). Tästä syystä johtuen varhaiskasvatuksen **asiakasmaksuista tulevia tuloja on jouduttu vähentämään 68 000 euroa vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna** varhaiskasvatuksen talousarvioehdotuksessa.

Kotihoidon tuen käyttö on vähentynyt vuoteen 2017 verrattuna (toteuma 291 000 €) ja vuodelle 2019 tukea on varattu 240 000 euroa. Kotihoidon tukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiasta lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot.

Kotihoidon tukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoitossa. Tämä on näkynyt loppuvuoden 2017 ja kuluvan vuoden osalta siten, että kunnan kolme päiväkotia ovat täynnä ja täyttöaste on ylittynyt Metsätähden päiväkodissa jo pitemmän aikaa.

Päiväkotien täyttymistä edesauttaa myös perhepäivähoitajien väheneminen eläköitymisen vuoksi. Perhepäivähoitajia on tällä hetkellä 11. Asiakasmaksutulot eivät sitä vastoin ole kuitenkaan nousseet varhaiskasvatusmaksujen alentumisesta johtuen, vaikka päiväkodit ovat täynnä. Perhepäivähoitajien palkkaamiseksi tehdään toimenpiteitä, jotta perhepäivähoito voidaan turvata kunnan eri alueilla.

Sinisiiven päiväkodin johtajan tehtävät järjestellään uudelleen siten, että päiväkodin johtajan tehtävään sisällytetään perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät (noin 150 tuntia/vuosi) ja nykyisestä toimenkuvasta eriytetään varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) tehtävät omaksi toimekseen sisältäen myös resurssilastentarhanopettajan tehtävät varhaiskasvatuksessa (yksi lto:n toimi jätetty täyttämättä). Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävästä syntyy lisäpalkkakustannuksia noin 2000-3000 euroa vuositasolla ja toisaalta koordinaattorin tehtävien yhdistäminen päiväkodinjohtajan tehtäviin vähentää varhaiskasvatuksen palkkakustannuksia 4 900 euroa vuositasolla. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävä täyttämällä panostetaan ennaltaehkäisevään varhaiskasvatukseen kunnassa.

Ennaltaehkäiseviä palveluja kehitetään yhdessä sosiaalipalvelujen kanssa ja se keskittyy perhekeskustoimintamallin aloittamiseen jo ennen yhteisiä tiloja, jotka rakentuvat monitoimitalolle sen jälkeen, kun lukio siirtyy väistöstä uuteen koulukeskukseen vuoden 2020 lopussa. Myös avointa kerhotoimintaa kehitetään yhdessä seurakunnan ja perusturvan kanssa.

Sinisiiven päiväkodin tilojen osalta sisäiset vuokratustannukset kasvavat merkittävästi (40 000 €) edellisvuosiin verrattuna, koska poistot ovat laskettu tähän asti vain Niemisjärven koulun sisäisiin vuokriin. Nyt virhe on korjattu vuoden 2019 alusta alkaen.

VARHAISKASVATUSPALVELUT				
UT				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut				
Piha-alueiden kunnostus	Päiväkodin piha-alueita parannetaan aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Pihojen kunnostus toteutetaan asteittain turvallisuusnäkökohdat huomioiden ja asiakkaita osallistaen	Asiakaspalaute ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyt	Eryteisesti esimiehet ja koko henkilöstö
Perhepäivähoito	Perhepäivähoidon turvaaminen palvelutarjonnassa	Perhepäivähoitoa on tarjolla kunnan eri alueella vaihtoehtona päiväkotihoidolle	Perhepäivähoitajien lukumäärä	Varhaiskasvatuspäällikkö
Avoin kerhotoiminta	Matalan kynnyksen palvelun tarjoaminen lapsille ja perheille	Järjestetään kolmella erikylällä yhteistyössä seurakunnan ja perusturvan kanssa	Toteutuneet kerhot / vuosi	Varhaiskasvatuspäällikkö
Erytisvarhaiskasvatus	Panostetaan ennaltaehkäisevään erityisvarhaiskasvatukseen	Oma työntekijä erityisvarhaiskasvatuksessa	Uusi työntekijä aloittanut työn 1.1.2019	Varhaiskasvatuspäällikkö
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvässä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Varhaiskasvatuspäällikkö ja esimiehet
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Luonto ja kulttuuri-	Hyödynnetään varhaiskasvatuk-	Tehdään retkiä ja yhteistyötä	Retkien ja osallistujien määrä / v.	Koko henkilöstö
kohteet	ssa kunnan tarjoamia luonto- ja kulttuurikohteita	paikallisten yritysten, yhteisöjen ja huoltajien kanssa		
Voimaannuttava Hankasalmi				
Osallisuus	Asiakkaiden ja henkilöstön osallisuuden vahvistaminen turvallisen oppimisympäristön kehittämiseen ja ylläpitämiseen	Asiakkaille ja henkilöstölle tarjotaan eri tavoilla mahdollisuus osallistua, arvioida ja kehittää varhaiskasvatusympäristöä	Koulutuspäivien, työkokousten, kehityskeskustelujen, tiimipalaverien, vanhempien tapaamisten määrä, lasten haastattelut (lomake käytössä kaikissa yksiköissä)	Esimiehet ja koko henkilöstö

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Varhaiskasvatuksen menot / lapsi pysyvät nykytasossa.	Päivähoidon nettokustannukset / hoidossa olleet lapset / vuosi	8934	9142	10740			

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Lasten päivähoitopalvelut						
Vakituiset	29,59	33,48	30,2			
Sijaiset	0,80	1,08	0,75			
Työllistetyt	1,87	3	2			
Muut määräaikaiset	1,74	2	0,58			
Oppisopimus	0	0	2,85			
Yhteensä	34	39,56	36,53			

		TP 2017	KS 2018	KS 2019	KS 2020	KS 2021	KS 2022
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Varhaiskasvatuspalvelut	TOIMINTATUOTOT	-225 002	-168 800	-167 600			
Varhaiskasvatuspalvelut	TOIMINTAKULUT	1 874 134	2 018 200	2 007 800			
Varhaiskasvatuspalvelut	VUOSIKATE	1 649 131	1 849 400	1 840 200			
Päiväkodit	TOIMINTATUOTOT	-169 252	-128 800	-147 600			
Päiväkodit	TOIMINTAKULUT	1 203 789	1 237 100	1 387 600			
Päiväkodit	VUOSIKATE	1 034 537	1 108 300	1 240 000			
Perhepäivähoito	TOIMINTATUOTOT	-55 751	-40 000	-20 000			
Perhepäivähoito	TOIMINTAKULUT	370 113	431 100	380 200			
Perhepäivähoito	VUOSIKATE	314 363	391 100	360 200			
Lasten kotihoidontuki	TOIMINTAKULUT	300 231	350 000	240 000			
Lasten kotihoidontuki	VUOSIKATE	300 231	350 000	240 000			